

зростає роль дійсно активного їх впливу на реципієнтів з метою підвищення ефективності реклами товарів та послуг, але також з огляду на непересічну важливість реальності відображення бажаної інформації та особливих моментів дійсності при перекладі рекламних текстів. Окрім цього, подібні дослідження важливі й для розвитку рекламної науки та вдосконалення процесу створення рекламного тексту.

Література

- Бернет Дж. Реклама : принципы и практика / Дж. Бернет, У. Уэллс, С. Мориарти. – М. : Питер, 2003. – 800 с.
- Кобякова І. К. Лінгвостилістичні особливості рекламних слоганів // Перекладацькі інновації, м. Суми, 13–14 березня 2014 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 172 с.
- Мороз Л. В. Особливості перекладу англомовних письмових рекламних текстів / Л. В. Мороз, Н. В. Кушнір, Л. М. Мороз // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Серія : Філологічні науки. – 2013. – Кн. 3. – С. 141–144.
- Пирогова Ю. К. Рекламный текст, семиотика и лингвистика / Ю. К. Пирогова, П. Б. Паршин. – М. : Изд. Гребенникова, 2000. – 250 с.
- 50 кращих слоганів світової реклами [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://prknukim.com.ua/index.php?newsid=19>, вільний. – Назва з екрану.
- Dyer G. Advertising as Communication / G. Dyer. – L. : Routledge, 1995. – 140 p.

УДК: 811.112.2'316.77'329.7

ЄГОРОВА О. І.

(Сумський державний університет)

ЦІННІСНІ АСПЕКТИ ФЕНОМЕНУ МАЙДАН ЯК ІНСТИТУТУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ)

У статті розглядаються ціннісні характеристики концепту МАЙДАН, актуалізовані в Інтернет-дискурсі ЗМІ Німеччини як такі, що сприяють формуванню «євроінтеграційного образу» громадянського суспільства України.

Ключові слова: концепт МАЙДАН, громадянське суспільство, ціннісні ознаки, дискурс ЗМІ Німеччини, євроінтеграція.

Егорова О. И. Ценностные аспекты феномена Майдан как института гражданского общества (на материале немецкоязычного медийного дискурса). В статье рассматриваются ценностные характеристики концепта МАЙДАН, актуализируемые в Интернет-дискурсе СМИ Германии как способствующие формированию «евроинтеграционного образа» гражданского общества Украины.

Ключевые слова: концепт МАЙДАН, гражданское общество, ценностные характеристики, дискурс СМИ Германии, евроинтеграция.

Yehorova O. I. Value Aspects of the Maidan as a Civil Society Institution (Case Study of German Media Discourse). With socio-political developments in Ukraine of the last decade, Ukraine frequently appears in the heart of political debate in European and global dimensions. World media coverage of socio-political events in Ukraine plays an important role in understanding the current socio-political developments on the post-Soviet space, Ukraine's strivings for European inclusion, as well as the social and political value of the Euromaidan phenomenon by the global community. Alongside, the "European integration image" of the Ukrainian civil society is shaped via the way foreign media represent Ukraine's transformations shapes. This paper is devoted to the problems of current conceptual equivalence of the mental units known as concepts. The study focuses on representation of the nationally-biased concept of MAIDAN as one of those functioning in both pan-European and global socio-political discourses of the recent years. MAIDAN-concept is being approached from the semantic-cognitive perspective which regards its model as a multi-layer formation, consisting of notional, perceptive-imaginative and evaluative layers. Due to the long history and evolution of the concept, it has absorbed many conceptual features pertaining to different cultures. However, within the Ukrainian linguoculture its content has undergone sufficient modification and gained unique features, absent in other cultures already introduced to the original concept. In this study, MAIDAN is regarded as topical ethno-specific element within the conceptual profile UKRAINE. Specifically, the study considers reconstructing the elements of the evaluative layer (evaluative core) of the concept as rendered by German Internet-media. In particular, it considers the relevance of transference of value characteristics of the ethno-specific concept onto a different linguocultural space, as well as analyses the level of sufficiency of such representations for forming individual and collective judgements on the part of German-speaking communities. The prospects of further investigation into the topic lie within the comparative layer-by-layer analysing the actualization of topical Ukraine's political concepts in individual discourses of the leading European and transatlantic policy-makers.

Key words: MAIDAN-concept, civil society, value characteristics, German media discourse, European integration. .

Концепт МАЙДАН з'являється на когнітивній мапі слов'ян внаслідок історичних контактів та відносно тривалого впливу лінгвокультур тюркських народів, зокрема татарів та турків. Хоча й існують версії щодо індоєвропейського походження імені концепту (через реконструкцію кореня **médh^hyo^s*, що співвідноситься з гр. *μέσος*, лат. *medius*, ст.-болг. *mezda*,

рос. *межа* тощо), на нашу думку, більш логічним видається асоціювати витоки концепту та його первинного іменування з арабською лінгвокультурою [Lokotsch 1927, с. 88], звідки у річищі ісламізації вони адаптувалися іншими культурами народів Центральної Азії та Близького Сходу. Тим не менш, за останні три десятиліття лінгвокогнітивного буття концепту МАЙДАН в українській культурі, наче та «снігова грудка, що котиться та поступово обволікається новими шарами» [Болдырев 2001, с. 30], концепт зазнав таких структурних та змістових модифікацій, що сьогодні постає вже кардинально новим «квантом знання» та елементом концептуального профілю «УКРАЇНА» у свідомості представників європейської та світової спільноти. Саме у цьому випадку можна говорити не просто про запозичення, а про культурну адаптацію та еволюцію концепту МАЙДАН, у результаті якого він посів чільне місце у домені етноспецифічних концептів української лінгвокультури.

В епоху динамічної міжкультурної комунікації концептуалізація етноспецифічних феноменів постає об'єктом міждисциплінарних гуманітарних досліджень. На стику 2013-2014 рр. про події у серці Києва на Майдані Незалежності говорив увесь світ. Цей Майдан для України не став новаторським за формою, проте кардинально відмінним від попередніх («Революція на граніті», «Податковий майдан», «Помаранчева революція») за змістом, адже навіть у його історичні назви – «Євромайдан» та «Революція Гідності» – уперше було покладено ціннісні орієнтири суспільства як активного учасника глобалізаційних та націєтворчих процесів.

Метою поданого дослідження є висвітлити рівень валідності «трансляції» ціннісних настанов феномену Майдан в одному з секторів інформаційного простору Європи. **Об'єктом** дослідження виступає нефундаментальний етноспецифічний концепт МАЙДАН; **предметом** – з'ясування валоративних ознак концепту, актуалізованих у медійному дискурсі німецьких Інтернет-ЗМІ за період функціонування Майдану. Безпосереднім **завданням** пропонованого дослідження вважаємо виявлення ціннісного потенціалу Майдану як інституту громадянського суспільства в Україні в процесі державотворення та формування євроінтергаційного іміджу України в одному з головних епіцентрів європейської політики – країнах німецькомовного ареалу.

Як відомо, ціннісний компонент концепту є його найголовнішою іпостассю, «яка зумовлюється ставленням до нього, що за визначенням має бути позитивним, бо спирається на ті духовні імпульси, які оживають у свідомості людини завдяки її приналежності до того або іншого етно- і лінгвокультурного колективу» [Приходько 2013, с. 27]. Актуальність як складова ціннісного компонента концепту МАЙДАН визначається передусім через його вербальне титулування в соціальному контексті кінця 2013 р. – початку 2014 р. Ця багатомісячна акція протесту в центрі міста Київ увійшла в історію під назвою *Євромайдан* (*Euromaidan*). Причиною протестів стало рішення Кабінету Міністрів України про призупинення процесу підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з метою посилення співпраці з Росією. Таким чином, у номінації *Євромайдан* чітко та лаконічно закарбувалися «проєвропейські» інтенції народу здійснювати активний вплив на прийняття зовнішньополітичних рішень.

Здавалося б, такі поривання до активізації політичної свідомості громадянського суспільства України мають одразу ж отримати широке висвітлення та підтримку в медійному просторі ЄС. Утім, статистичний аналіз окремих крупних секторів медійного Інтернет-простору Німеччини (сайтів *taz.de*, *Focus Online*, *Zeit Online*, *WeltN24*, *Deutsche Welle*, *Spiegel*) виявляє два цікавих факти. Першим є факт того, що події на Майдані Незалежності набувають розголосу в масових Інтернет-ЗМІ Німеччини з затримкою у 5–10 діб після їх початку (а у деяких випадках – після першого силового зіткнення зі спецзагонами «Беркут»). Дійсно, Євромайдан у своїх витоках сприймався політичними колами Сходу та Заходу як чергове нетривале заворушення-випад проти чинного уряду країни, і ніхто не очікував на його дієвість як інструмент впливу громадянського суспільства на політичні процеси в країні:

(1) *Das Ausmaß der Proteste haben viele Politiker in Ost und West nicht erwartet. ... alle*

Beteiligten, also sowohl Kiew als auch Moskau und Brüssel, hätten die Situation unterschätzt ... (Deutsche Welle, 03.12.2013)

Видається, що саме перехід протесту до «силової» фази каталізував увагу Європи та світу до комплексності політичної кризи в Україні. Водночас в ході еволюції самого Майдану відбулася зміна фокусу прагматики протестів у бік питань внутрішньої політики – антиурядового та антипрезидентського руху:

(2) *Doch die Demonstranten ... sind über die Entscheidung empört. Ebenso wie die Opposition, die die Proteste anführt, fordern sie nun nicht nur eine Annäherung an Europa, sondern zudem die Absetzung der Führung des Landes.* (Deutsche Welle, 03. Dezember 2013)

(3) *In Kiew protestieren hunderttausend Menschen gegen Staatschef Viktor Janukowitsch.* (Zeit Online, 01. Dezember 2013)

Такі зміни у прагматичності протесту, на нашу думку, вплинули на інтерпретацію його «європейського» виміру у медіа-просторі ЄС, у якому «євроорієнтаційні» мотиви поступово поступаються іншим:

(4) *Ein Auslöser für die Proteste war das geplatzte EU-Abkommen schon. Doch dass daraus eine Revolutionsbewegung wurde, hat noch viele andere Gründe.* (Zeit Online, 30. Januar 2014)

З цими тенденціями пов'язаний й другий факт, що стосується лінгвального іменування феномену Майдан 2013–2014 рр. в медійному просторі Німеччини. Так, на сайтах низки авторитетних німецьких Інтернет-видань інформаційний пошук за ключовим словом *Euromaidan* дає у рази менше результатів порівняно з частотністю вживань редукованого варіанту *Maidan*:

Таблиця 1.

taz.de	Focus Online	Zeit Online	WeltN24	Deutsche Welle	Speigel
Euromaidan	195	39	88	24	17
Maidan	4 250	375	2 370	524	587

Подані статистичні дані безумовно свідчать про актуальність концепту в європросторі, проте оціночна складова валоративного шару концепту МАЙДАН потребує додаткового вивчення. Зокрема, за нашими спостереженнями, цінність концепту МАЙДАН виявляється з позицій декількох евалюаторів (сторін оцінювання). Так, Майдан як осередок протесту проти існуючого соціального положення передусім являє собою цінність для самих протестувальників та їх прибічників. Ними Майдан розглядається як плацдарм для боротьби за майбутнє та фінансовий добробут:

(5) *„Ich möchte später genug Geld verdienen, um meine Kinder zu ernähren“, sagt Soziologie-Studentin Rudenko. Nur an der Seite der EU werde sich die katastrophale Wirtschaftslage in ihrem Land bessern, glaubt die 23-jährige Frau.* (Zeit Online, 26. November 2013)

(6) *Diesmal ist das anders. „Es geht um unsere Zukunft“, ergänzt Darina. „Die Wirtschaftslage wird immer schlechter, da habe ich es schwer, später einen Job zu finden“, sagt die Studentin.* (Speigel Online, 29. November 2013)

(7) *„Das Volk hat gewonnen, weil wir für unsere Zukunft gekämpft haben“, sagte Oppositionsführer Vitali Klitschko vor dem Auftritt Timoschenkos.* (WeltN24, 23. Februar 2014)

До порівняння, в українських медіа, соціальних мережах та блогосфері чимало уваги приділялося символічності та сакральності Майдану. Така поліаспектність концептуалізації феномену зустрічається у окремих німецькомовних публіцистичних нарисах за авторством осіб з українським етнічним корінням:

(8) *Es ist wahr, der Kiewer Maidan begann diesmal mit Protesten gegen die Abkehr vom Annäherungskurs an die Europäische Union. Doch die Proteste durchliefen den komplizierten und tragischen Prozess, wie er mit der Entstehung einer neuen Zivilgesellschaft einhergeht. ... „Maidan“ ist der Schlüssel zum Verständnis der grundlegenden Veränderungen in der ukrainischen Gesellschaft.* (von Serhij Zhadan, Ostpol.de, 30. Januar 2014)

(9) *Sein [Maidans] Wesen ist in ihm selbst. Er ist ein Wert an sich, dessen Vorhandensein imstande ist, die uns umgebende Welt zu verändern.* (von Andrej Bondarenko, übersetzt von Anna Deikun, Ukraine-Nachrichten.de, 26. Dezember 2013)

При цьому відмітним є те, що на сторінках німецьких Інтернет-ЗМІ, орієнтованих на широкі маси німецькомовних читачів, подібні ціннісні ознаки концепту не отримують експлікації.

Другим евалюатором феномену Майдан постає тогочасний уряд та його прихильники. Виступаючи іншою стороною конфлікту, на сторінках ЗМІ влада схильна давати Майдану негативні оцінки. Вона закидає Майдану ескалацію конфлікту, прирівнює протестувальників до терористів, ототожнює Майдан зі смітником, який треба зачистити (когнітивна метафора):

(10) *„Die Machthaber schaffen eine rechtliche Grundlage für die gewaltsame Räumung des Maidan“, sagte der Abgeordnete Viktor Schwets der Timoschenko-Partei.* (Spiegel Online, 16. Januar 2014)

(11) *Ministerpräsident Mikola Asarow machte die Demonstranten auf dem Maidan-Platz für die zunehmende Gewalt verantwortlich: „Terroristen vom Maidan haben Dutzende Menschen umzingelt und geschlagen. ...“* (Focus Online, 22. Januar 2014).

Третьою стороною-евалюатором виступають самі німецькі ЗМІ. Від їхньої оцінки багато у чому залежить формування образу Майдану в когнітивній картині світу споживачів німецьких медіа. Зокрема актуалізація таких концептуальних ознак, як «радикалізм», «екстремізм» та «націоналізм» сприяє формуванню системи негативних оцінок з боку німецького суспільства, адже Європа прагне залишатися дерадикалізованим середовищем:

(12) *Unter die Demonstranten haben sich allerdings auch Aktivisten der nationalistischen Partei Swoboda gemischt. Swoboda tritt offen antisemitisch auf und pflegt Beziehungen zur NPD in Deutschland.* (Zeit Online, 26. November 2013)

(13) *Die Ultrafans, der Rechte Sektor und andere Anhänger der rechtsextremen Swoboda-Partei radikalisierten die Proteste.* (Zeit Online, 30. Januar 2014)

Таке протиріччя Майдану дає привід для сумнівів з боку євро спільноти щодо щирості прагнень українського громадянського суспільства практикувати визначальні для соціального, політичного та правового європростору цінності. Як наслідок, на сторінках ЗМІ Майдан не отримує очікуваного рівня підтримки з боку німецького суспільства. З іншого боку, євроспільноту, здається, насторожує ситуація довкола політичного лідерства на Майдані. По-перше, на відміну від дійсності, у німецьких ЗМІ пропагується ідея, що Віталій Кличко очолює опозиційний рух Майдану (принаймні, завдяки своїй популярності він частіше за інших опиняється у фокусі подій). При цьому простежується міцна асоціація з його досягненнями у спорті, а не в політиці: прізвище Кличка (особливо на початку Майдану) в медіа часто супроводжується титулуваннями *Boxer*, *Boxweltmeister*, *Profiboxer*; з приводу ж політичних умінь опозиціонера відверто висловлюються сумніви:

(14) *Auf Oppositionsseite hat die Revolutionsbewegung immer noch mehrere Gesichter. Vitali Klitschko wird als wenig filigraner, zupackender Kraftprotz wahrgenommen, ein Riese, ein Bulldozer, ein Boxer eben.* (Zeit Online, 6. Dezember 2013)

(15) *Verfolgt und abgehört: Oppositionsführer Vitali Klitschko wähnt sich im Fadenkreuz der ukrainischen Regierung.* (Focus Online, 16. Dezember 2013)

(16) *Nicht alle glauben an die politischen Fähigkeiten des Boxweltmeisters, aber er gilt als integer – anders als die korrupte Regierungsmannschaft.* (Spiegel Online, 16. Dezember 2013)

По-друге, громадянське суспільство, хаотично, непередбачувано, проте доволі мирно, демократично та з ентузіазмом мобілізувавши свої сили в боротьбі за «європейське майбутнє», на певному етапі відчуває брак ідейного лідерства. За відсутності єдиного харизматичного лідера, опинившись в ситуації безвладдя та хаосу, Майдан змушений повторно «увійти» якщо не до тієї ж «річки», то до її «притоків»:

(17) *Es fehlt vor allem ein politischer Führer, der die Massen mitreißen kann. Boxer Vitali Klitschko, dem manche diese Rolle zutrauen, spielt sie zurzeit nicht.* (Spiegel Online, 26. November 2013)

(18) *Der Kiewer Politologe Wadim Karasjew erwartet, dass in den Führungspositionen altbekannte Gesichter auftauchen werden: „Auch wenn das Volk mit ihnen unzufrieden sind. Es gibt keine anderen Politiker im Lande.“* (Berliner Zeitung, 25. Februar 2014)

Висновки. Принципово важливою для розуміння ефективності впливу громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси в Україні є усвідомлення того, як інтерпретується контекст та перебіг подій в Україні з боку інших учасників цих процесів. Німецький медіапростір відіграє неабияку роль в формуванні системи оцінок пересічних німців та німецькомовного сектору євроспільноти, а тому репрезентативність окремих кроків (та концептів) України на шляху інтеграції сприяє формуванню «європейської репутації» країни в цілому, її готовності поділяти європейські цінності.

Майдан 2013-2014 рр. як один з таких кроків, ініційованих громадянським суспільством, отримує у німецькомовному дискурсі масмедіа доволі нейтральну та стриману оцінку: Майдан не зміг утримати початковий курс на мирне долучення до системи європейських цінностей; історична пам'ять німецького народу не може змиритися з наявністю радикально-екстремістських настроїв на Майдані, а відсутність чіткого курсу та політичного лідерства на Майдані викликає сумніви щодо дієздатності цього інституту. І, хоча у подальшому прагнення українців практикувати визначальні для соціального, політичного та правового європростору цінності виکارбувалися в іменуванні *Революція гідності (Revolution der Würde)*, за Майданом 2013-2014 рр. закріпилася стійка асоціація з прагненням народу до повалення чинної влади та реорганізації соціально-правових структур країни. **Перспективами** подальшого дослідження вважаємо вивчення валоративного портфолію феномену Майдан на матеріалі дискурсів ЗМІ Великої Британії та США.

Дослідження виконане в рамках наукової роботи молодих учених «Механізми впливу інститутів громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси в Україні» (№ 15.01.10-02.16/18.3П).

Література

- Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика : Курс лекций по английской филологии / Н. Н. Болдырев. – Изд. 2-е, стер. – Тамбов : Изд-во Тамб. ун-та, 2001. – 123 с.
- Приходько А. М. Концепты и концептосистемы / А. Н. Приходько. – Днепропетровск : Белая Е. А., 2013. – 307 с.
- Lokotsch K. Etymologisches Wörterbuch der europäischen Wörter orientalischen Ursprungs / Karl Lokotsch. – Heidelberg : Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1927. – p. xvii, 242 p.

УДК: 811.111 : 81'373.231

ЄНИКЄЄВА С. М., ЄНИКЄЄВ Д. С.
(Запорізький національний університет)

АНТРОПОНІМ DONALD TRUMP ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено виявленню екстралінгвальних та внутрішньомовних чинників творення нової лексики на базі антропоніма DONALD TRUMP в американському варіанті англійської мови. У результаті словотворчого аналізу неологізмів та окказіоналізмів, вихідною основою для яких слугував зазначений антропонім, виявлено продуктивні способи їхнього творення, висвітлено роль традиційних і нових словотворчих засобів у формуванні досліджуваних англійських лексичних інновацій.

Ключові слова: антропонім, спосіб словотворення, лексична інновація, неологізм, окказіоналізм.

Еникеєва С. М., Еникеєв Д. С. Антропоним DONALD TRUMP как основа для создания лексических инноваций в современном английском языке. В статье определены экстралингвальные и внутриязыковые факторы формирования новой лексики на базе антропонима DONALD TRUMP в американском варианте английского языка. В результате словообразовательного анализа неологизмов и окказионализмов, производной основой для которых послужил указанный антропоним, определены продуктивные способы их создания, освещена роль традиционных и новых словообразовательных средств в формировании исследуемых лексических инноваций

Ключевые слова: антропоним, способ словообразования, лексическая инновация, неологизм, окказионализм.